

Løsladelsen paa prøve i Norge.

Av sekretær Hartvig Nissen.

Indledning.

Det har været min hensigt med de følgende linier at forsøke at gi svar paa det sporsmaal om løsladelsen paa prøve har virket tilfredsstillende i Norge.

Da institutets indførelse og utvikling her i landet tidligere har været utførlig behandlet i dette tidsskrift av ekspeditionschef *Fr. Woxen*, behøver jeg ikke at indlede med nogen saadan oversigt, men tillater mig at henwise til »Den nye norske Fængselslov« i aargang XXIV (1901) s. 39 ff. og »Norsk Fængselslovgivning« i aargang XXVIII (1905) s. 82 ff.

Nogen holdepunkter kan det dog kanskje være paa sin plads at bringe i erindring.

Løsladelse paa prøve indførtes ved Fængselsloven av 31. maj 1900. Efter lovens § 21 blev nemlig den som av idomt strafarbeide hadde utstaaet $\frac{2}{3}$, dog mindst 6 maaneder, at løslate paa prøve, medmindre hans forhold i fængslet eller andre særlige omstændigheter gjorde løsladelsen utilraadelig eller ham dertil ufortjent. Løsladelsen skulde ske paa visse betingelser med hensyn til opholdssted, meldepligt og forhold forøvrig.

Mens der i de fleste andre land skal særlig grunder til for at løslate en mand paa prøve, bestemte altsaa den norske lov at der skulde særlige grunder til for i k k e at løslate ham paa prøve. Institutet var nemlig i Norge ikke tænkt brukt

som en særlig gunstbevisning, men som et regelmæssig led i straffuldbyrdelsen. Man maatte følgelig være forberedt paa et betydelig større tilbagefald end i de land hvor prøveløsladelsen bare tilstaaes særlig utvalgte fanger. Dette viste sig da ogsaa at holde stik.

De talrige gjenindsættelser bragte mange til at tvile paa prøveløsladelsens gavnlighet eller iethvertfald paa hensigtsmæssigheten av den form institutet hadde faat i Norge. Løsladelsen paa prøve blev derfor utsatt for adskillig kritik. Men denne var ikke og kunde ikke være vel begrundet. Thi for det første var der da institutet blev sat ikraft — 15 oktober 1900 — særlige omstændigheter som ledet til at der i den første tid blev løslatt en del fanger som man under andre forhold muligens ikke vilde ha løslatt paa prøve. Men fremforalt hadde man hverken i Norge eller i andre land noget utgangspunkt for den mening at tilbakefaldet var urimelig stort. Selv den som hadde fuld oversigt baade over løsladelsene og over gjenindsættelserne, kunde ikke vite andet end at tilbakefaldsprocenten var stor. At den under de givne forutsætninger var f o r stor kunde man ikke ha nogen mening om. Ikke kunde man søke veiledning i fremmede land. Forholdene var overalt for ulike vore. Og ikke kunde man her hjemme faa nogen klarhet heller. Thi der var gaat for kort tid til at skaffe rede paa hvorledes prøveløsladelsen virker under normale forhold.

Men kunde man saaledes ikke slutte at den gjældende ordning var uhensigtsmæssig, saa kunde man heller ikke paastaa at den ikke kunde være bedre. Og da saa fængselsloven av hensyn til den nye straffelov allikevel maatte revideres, blev bestemmelserne om løsladelsen paa prøve git en saadan form i fængselsloven av 12 december 1903, at institutet uten lovforandring kunde ordnes paa anden maate, hvis det skulde vise sig paakrævet.

Administrationen har dog hittil ikke fundet grund til at gjøre nogen forandring i de oprindelig indførte regler. Fangerne løslates paa prøve efter det samme princip som ved

instituttets indførelse for mere end ni aar siden. Men faktisk er antallet av løsladelser paa prøve mindre nu end i de første aar. Man finder det nemlig i almindelighet utilraadelig at prøve paany fanger som forgjæves har været løslatt paa prøve.

Forholdet vil for mandsfangers vedkommende sees av følgende tabel:

	Løslatt ialt (endelig og paa prøve)	deraf løslatt paa prøve	
		antal	pet.
1 april 1901—31 mars 1902.....	598	412	70
— 1902— — 1903.....	582	350	60
— 1903— — 1904.....	522	270	52
— 1904— — 1905.....	501	213	43
— 1905— — 1906.....	473	215	45
— 1906— — 1907.....	481	201	42
— 1907— — 1908.....	420	168	40
— 1908— — 1909.....	394	169	43

Der er saaledes i de sidste fem aar blit løslatt paa prøve litt over 40 % mænd mot 70 % i 1901—1902.

Vi har ikke nogen paalidelig maalestok at gaa efter ved bedømmelsen av proveløsladelsens virkninger. Hvis den har holdt tilbake fra nye forbrydelser personer som vilde ha fortsatt paa forbryderbanen, saafremt de ikke hadde hat reststraffen hængende over sig, har den utvivlsomt virket gagnlig. Men en saadan individuel virkning kan man selvsagt ikke faa rede paa. Vi maa forsøke at komme til en løsning ved i almindelighet at sammenligne tilbakefaldet blandt de proveløslatte med tilbakefaldet blandt de i samme tidsrum endelig løslatte. En saadan undersøkelse maa bygge paa den

forudsætning, at der blandt et stort antal løslatte vil vise sig det samme tilbagefald som blandt et andet stort antal fanger av tilsvarende alder m. v., naar de er løslatt under de samme ydre forhold. Hvis der da kommer et særeget forhold til for den ene gruppe, skulde forskjellen mellem dennes og den anden gruppes tilbagefaldsprocent være et uttryk for det særegne forholds indflydelse paa de løslatte.

Ved en forhaandsbedømmelse kan det ligge nær at gaa ut fra at der ikke er den nødvendige kvalitative overensstemmelse mellem de to grupper: de prøveløslatte og de endelig løslatte. Da løsladelse paa prøve særlig vil bli tilstaat dem som ikke tidligere har været i landsfængsel, kan man nemlig ikke helt avvise den paastand, at de prøveløslatte er mindre fordærvet end de endelig løslatte.

Men man skal heller ikke lægge for megen vægt paa denne paastand. Som vi senere skal se, er der nemlig i kvalitativ henseende ikke nogen væsentlig forskjel mellem de endelig løslatte og de prøveløslatte. Særlig er at merke at de fleste prøveløslatte er recidivister likesaavel som de fleste endelig løslatte. For den vigtigste gruppes vedkommende — tyvenes — er der endog omtrent ingen forskjel i saa henseende. Man kommer derfor efter min mening det rette forhold noksaa nær ved at sammenligne tilbagefaldet blandt de prøveløslatte med tilbagefaldet blandt de samtidig endelig løslatte.

Hvordan man nu end vil bedømme en saadan sammenligning som maalestok for prøveløsladelsens hensigtsmæssighet, saa er dog saa meget sikkert, at løsladelsen paa prøve har virket gavnlig, hvis den ikke har virket skadelig. Hvis tilbagefaldet ikke er større blandt de prøveløslatte end blandt de endelig løslatte betegner løsladelsen paa prøve en gevinst, idet den har fritat et stort antal fanger — alle de som bestaar prøven — for en straffetid, som ikke er nødvendig for straffens oiemed.

Det kunde hat sin interesse at faa tilbakefaldet efter løsladelsen paa prøve statistisk undersøkt helt fra dens indførelse 15 oktober 1900. Men da instituttet bare var i virksomhet en del av driftsaaret 1900—1901 og der som nævnt i denne tid blev løslatt paa prøve et usedvanlig stort antal fanger, vilde en saadan undersøkelse for dette aars vedkommende ikke kunne gi et rigtig indtryk av forholdet. Jeg har fundet det samme at gjælde driftsaaret 1 april 1901—31 mars 1902, da de prøveløslatte for mændenes vedkommende utgjorde 70 % av det hele antal løslatte. Aarene 1902—1903 og 1903—1904 er med sine 60 % og 52 % prøveløslatte heller ikke kommet ned i det antal av mellem 40 % og 45 % som efter de følgende 5 aar er det normale. Men baade er forholdet i 1902—1904 begyndt at nærme sig normalen og bør vi ikke hoppe over for mange aar inden undersøkelsen begynner. Jeg har hat saameget mindre betænkelighet ved at lægge disse to aar til grund for mine undersøkelser, som de — efter hvad jeg før har nævnt om grunden til prøveløsladelsernes avtagen — ikke vil kunne stille løsladelsen paa prøve i et for gunstlig lys.

Jeg har fundet bare at burde ta for mig mændene. Kvindene er saa faa at et par aars løsladelser ikke gir et tilstrækkelig paalidelig grundlag.

For at faa saa store tal som mulig har jeg slaat aarene 1902—1903 og 1903—1904 sammen. Jeg har sat ut av betragtning alle fanger som er løslat efter bare at ha avsonet reststraf. Endvidere har jeg for de fangers vedkommende sam er blit løslatt fra landsfængsel mere end en gang i disse to aar, bare tat hensyn til første løsladelse efter hovedstraf (i eller — regelmæssig — uten forbindelse med reststraf). Oppgaverne gjælder saaledes ikke løsladelser, men forskjellige individer.

De endelig løslatte er fulgt i tre aar efter løsladelsen, forsaavidt de ikke inden denne tid var faldt tilbake. Med den samme innskærnkning er de prøveløslatte fulgt til prøvetidens utløp, som for de allerflestes vedkommende var tre aar.

En livstidsfange er i den omhandlede tid løslatt paa prøve efter benaadning. Prøvetiden er for ham 10 aar. Denne frist er endnu ikke tilende, men han er hittil ikke faldt tilbake.

Som tilbakefald er regnet avsoning av ny frihetsstraf (i landsfængsel eller i andet fængsel), avsoning av tvangsarbeide (efter dom eller efter politidekret) og for prøveløslattes vedkommende gjenindsættelse til avsoning av reststraf alene.

Ved procentberegningern har jeg regnet med et decimal, men efter det rundet procenterne av til nærmeste hele tal.

Løslatte fanger.

Det er tidligere fremhævet at der ikke maa være nogen væsentlig kvalitativ forskjel mellem den fangestok som er løslatt endelig og den som er løslatt paa prøve, hvis en sammenligning av tilbakefaldet inden disse to grupper skal kunne tjene som maalestok for virkningen av løsladelsen paa prøve.

Før vi gaar over til at undersøke tilbakefaldet, bør vi derfor jevnføre de endelig løslatte med de prøveløslatte. Ved siden av en oversigt over hvor mange fanger inden de viktigste inndelingsklasser er løslatt endelig, og hvormange paa prøve, bør sammenligningen — for at bli tilstrækkelig karakteristisk — være en undersøkelse av fangernes alder, tidligere straffældelse og forbrydelse. Hvis der viser sig en væsensforskjel mellem de to grupper i en eller flere av disse henseender, taper tilbakefaldsprocenten betydning som værdimaaler.

Da det er de relative tal som fremforalt er skikket til at gi et billede av forholdene, ligger der ikke særlig vægt paa at begge grupper er like store. Det maa bare kræves at den mindste gruppe er stor nok til at danne grundlaget for en undersøkelse. Jeg mener at dette er tilfældet med de fanger som vi her arbeider med, iethvertfald for de viktigste inddelingers vedkommende.

Løslatt endelig, løslatt paa prøve.

Følgende tabel viser os i hvilken utstrækning fangerne er blit løslatt endelig eller paa prøve inden de forskjellige grupper:

	Løslatt ialt	Av dem var løslatt			
		endelig		paa prøve	
		Antal	pet.	Antal	pet.
Løslatt ialt	966	361	37	605	63
a) efter straf for tyveri	722	293	41	429	59
b) efter straf for anden forbrydelse.....	244	68	28	176	72
Ikke tidligere straffet	183	46	25	137	75
a) løslatt efter straf for tyveri	45	15	33	30	67
b) løslatt efter straf for anden forbrydelse	138	31	22	107	78
Tidligere straffet	783	315	40	468	60
a) løslatt efter straf for tyveri	677	278	41	399	59
b) løslatt efter straf for anden forbrydelse	106	37	35	69	65

Man vil lægge merke til at der efter dette ialt er løslatt paa prøve i aarene 1902—1904 63 %. Dette er mere end man skulde tro efter tabellen s. 13, hvor tallet for 1902—1903 er 60 % og for 1903—1904 52 %. Saken er imidlertid den at tabellen s. 13 gjælder ogsaa dem som er løslatt efter bare at ha avsonet reststraf og likeledes gjentagne løsladelser av dem som allerede har været løslatt i omhandlede tidsrum. Alle disse fanger, som regelmæssig blir løslatt endelig, er efter det foran nævnte ikke tat med i de undersøkelser som vi her holder paa med. I disse spiller derfor de prøveløslatte en forholdsvis større rolle.

Tabellen viser os at der er løslatt paa prøve forholdsvis færre tyver end andre forbrydere, om forskjellen end ikke er stor blandt recidivisterne (59 % mot 65 %). Vi ser end-

videre at den store mængde av de tidligere ustraffede fanger er blit løslatt paa prøve, særlig av dem som er løslatt efter straf for anden forbrydelse end tyveri.

Alder.

Bilag 1 gir bl. a. en oversigt over de løslatte fangers alder. Til yderligere oplysning om aldersforholdet meddeles følgende opgave:

	Av 100 løslatte var			
	under 21 aar	21—24 aar	25—29 aar	30 aar og derover
Løslatt ialt	17	21	21	41
a) ikke tidligere straffet	20	14	22	44
b) tidligere straffet.....	17	23	20	40
Løslatt endelig	19	24	22	35
a) ikke tidligere straffet	20	17	24	39
b) tidligere straffet.....	19	25	22	34
Løslatt paa prøve	16	19	20	45
a) ikke tidligere straffet	20	12	22	46
b) tidligere straffet.....	15	21	19	45

Man vil her lægge merke til at der blandt de prøve-løslatte er forholdsvis flere fanger i alderen 30 aar og derover end blandt de endelig løslatte. Dette er tilfældet inden begge de store forbrydelsesgrupper. Av 293 endelig løslatte tyver var nemlig 91 eller 31 % mindst 30 aar gamle, mens der av 429 prøveløslatte tyver var 176 eller 41 % som hørte til denne aldersgruppe. Blandt dem som var løslatt efter straf for anden forbrydelse, var forholdet det at der av 68 endelig løslatte var 35 eller 51 % som var mindst 30 aar gamle, mens der av 176 prøveløslatte var 95 eller 54 % i denne aldersgruppe.

Tidligere ustraffet, tidligere straffet.

Forholdet mellem disse to grupper af fanger vil sees av følgende tabel:

	Ialt løslatt	Av dem var			
		ikke tidligere straffet		tidligere straffet	
		Antal	pct.	Antal	pct.
Løslatt ialt	966	183	19	783	81
a) efter straf for tyveri.....	722	45	6	677	94
b) efter straf for anden forbrydelse	244	138	57	106	43
Løslatt endelig	361	46	13	315	87
a) efter straf for tyveri.....	293	15	5	278	95
b) efter straf for anden forbrydelse	68	31	46	37	54
Løslatt paa prøve	605	137	23	468	77
a) efter straf for tyveri.....	429	30	7	399	93
b) efter straf for anden forbrydelse	176	107	61	69	39

Vi ser her at der blandt dem som var straffet for andet end tyveri, var — i det store og hele tat — færre recidivister end begyndere. Men til gjengjæld var recidivisterne saa overvældende i antal blandt tyvene, at der blandt alle fanger under ett bare var 19 % som ikke tidligere hadde været straffet. For tyvenes vedkommende var der i denne henseende ikke nogen nævneværdig forskjel mellem de endelig løslatte og de prøveløslatte. Næsten alle sammen hadde været straffet før (95 % mot 93 %). For de andre forbryderes vedkommende var forskjellen forholdsvis noget større. Men for alle de løslatte under ett var der dog blandt de prøveløslatte allikevel ikke mere end 23 % tidligere ustraffede mot 13 % blandt de endelig løslatte.

Forbrydelserne.

Forholdet mellem tyvene og de andre forbrydere sees af følgende tabel:

	Ialt løslatt	Av dem var straffet for			
		tyveri		anden forbrydelse	
		Antal	pet.	Antal	pet.
Løslatt ialt	966	722	75	244	25
a) ikke tidligere straffet	183	45	25	138	75
b) tidligere straffet	783	677	86	106	14
Løslatt endelig	361	293	81	68	19
a) ikke tidligere straffet	46	15	33	31	67
b) tidligere straffet	315	278	88	37	12
Løslatt paa prøve	605	429	71	176	29
a) ikke tidligere straffet	137	30	22	107	78
b) tidligere straffet	468	399	85	69	15

Tyvene viser sig at være langt talrigere end de andre forbrydere forsaavidt de tidligere straffede angaar. Der er i saa henseende omtrent ingen forskjel mellem de endelig løslatte og de prøveløslatte. Blandt de tidligere ustraffede er forholdet det omvendte med noget større forskjel mellem de endelig løslatte og de prøveløslatte. Men de absolute tal er her — særlig for de endelig løslattes vedkommende — nok saa smaa.

I det hele

viser disse tabeller at de prøveløslatte ikke er i væsentlig grad forskjellige fra de endelig løslatte. Dog er der, som vi har set, blandt de prøveløslatte forholdsvis noget flere ældre fanger, noget færre recidivister og noget færre tyver.

Men denne forskjjel har efter min mening ikke større betydning end at det maa kunne forsvares at gaa til den følgende jevnføring av tilbakefaldet i de to grupper.

Tilbakefald.

De følgende beregninger knytter sig til bilag 2—4. Efter dem er der av 100 løslatte ialt faldt tilbake inden 3 aar (efter prøvetidens utløp), jfr. foran s. 15—16:

	Løslatt ialt (jfr. bilag 2)			Tidligere ustraffet (jfr. bilag 3)			Tidligere straffet (jfr. bilag 4)		
	Løslatt endelig	Løslatt paa prøve	Tils.	Løslatt endelig	Løslatt paa prøve	Tils.	Løslatt endelig	Løslatt paa prøve	Tils.
Løslatt efter straf for tyveri	64	57	60	20	30	27	67	59	62
— — — for anden forbrydelse	26	18	20	10	7	7	41	36	38
Alle disse tilsammen	57	46	50	13	12	12	63	56	59

Vi ser her at der gjennemgaende var mindre tilbakefald blandt de prøveløslatte end blandt de endelig løslatte. Blandt det hele antal løslatte var det saaledes 46 % mot 57 %. For tyvenes vedkommende var forholdet 57 % mot 64 %. Blandt de tidligere ustraffede er der ingen nævneværdig forskjjel mellem de to grupper, idet der ikke kan lægges nogen vægt paa at der — som den eneste undtagelse fra regelen — er større tilbakefald blandt de prøveløslatte end blandt de endelig løslatte tyver. Thi de absolute tal er her saa smaa at vi ikke kan bygge noget sikkert paa dem. Blandt de tidligere straffede fanger vil vi særlig hefte os ved forskjjellen for tyvsrecidivisternes vedkommende (59 % mot 67 %).

Der er to ting at merke ved denne sammenligning.

For at bli løslatt paa prøve maa fangerne ha utslaat mindst 6 maaneders straffetid. Følgelig er alle prøveløslatte

dømt til mere end 6 maaneder. Alle fanger som bare hadde dom paa 6 maaneder, burde derfor ha været skilt ut av de endelig løslatte, saaledes at vi i begge grupper bare hadde at gøre med fanger som var dømt til mere end 6 maaneder. En undersøkelse av dette forhold gir følgende resultat:

Fanger med dom paa 6 mdr., løslatt endelig	Ialt		Tidligere ustraffet		Tidligere straffet	
	Løslatt	Faldt tilbake	Løslatt	Faldt tilbake	Løslatt	Faldt tilbake
Efter straf for tyveri.....	121	73	11	2	110	71
— — for anden forbrydelse..	37	11	20	2	17	9
Tilsammen.....	158	84	31	4	127	80
Trækkes disse tal fra antallet av løslatte og tilbakefaldne efter bilag 2—4, faar vi tilbake:						
Efter straf for tyveri.....	172	115	4	1	168	114
— — for anden forbrydelse..	31	7	11	1	20	6
Tilsammen.....	203	122	15	2	188	120

Naar vi ser bort fra dem som var straffet for anden forbrydelse end tyveri, er tilbakefaldsprocenterne efter denne beregning gjennemgaaende høiere end efter den tidligere tabel, hvor fanger med dom paa 6 mdr. var tat med. Procenterne er tat ind i nedenstaaende tabel.

Der er en anden ting som vi ved sammeligningen ogsaa maa ta hensyn til. Blandt de prøveløslatte er som tilbakefald tat med indsættelse bare paa reststraf (uten forbindelse med ny straf eller med tvangsarbeide). Dette slags tilbakefald kjendes ikke blandt de endelig løslatte. Vi bør derfor undersøke hvorledes tilbakefaldet stiller sig for de prøveløslatte, naar vi ser bort fra gjenindsættelse bare paa reststraf. Resultatet av denne beregning er tat ind i følgende tabel, som

viser hvormange av 100 løslatte er faldt tilbage inden 3 aar (eller prøvetidens utløp), naar vi for de endelig løslattes vedkommende ser bort fra fanger som var dømt til 6 mdr. og for de prøveløslattes vedkommende ikke regner som tilbagefald indsættelse bare paa reststraf.

	Løslatt ialt			Tidligere ustraffet			Tidligere straffet		
	Løslatt endelig	Løslatt paa prøve	Tils.	Løslatt endelig	Løslatt paa prøve	Tils.	Løslatt endelig	Løslatt paa prøve	Tils.
Løslatt efter straf for tyveri	67	41	49	25	23	24	68	43	50
— — — for anden									
forbrydelse	23	15	16	9	6	6	30	30	30
Alle disse tilsammen	60	34	40	13	9	10	64	41	48

Mens der efter de tidligere beregninger var en forskjel av 11 % mellem det hele antal prøveløslattes og det hele antal endelig løslattes tilbagefald, er forskjellen her gaat op i 26 % (34 % mot 60 %). For det hele antal tyvers vedkommende er forskjellen gaat op fra 13 % til 26 %. Blandt de tidligere straffede fanger er forskjellen gaat op for det samlede antals vedkommende fra 7 % til 23 % og for tyvenes vedkommende fra 8 % til 25 %.

Ser vi bort fra dem som er straffet for andet end tyveri og i det hele fra de tidligere ustraffede fanger, idet de absolute tal for alle disses vedkommende som regel er meget smaa, er tilbakefaldet efter denne beregningsmaade fra 23 % til 26 % lavere for de prøveløslatte end for de endelig løslatte. Vi maa imidlertid gaa ud fra at en del av dem som er indsat bare paa reststraf, ikke skiller sig væsentlig fra dem som er sat ind igjen efter dom eller paa tvangsarbeide. Hvis der ikke hadde været adgang til at la prøveløslatte avsone reststraffen uten ny dom eller nyt tvangsarbeide, vilde sandsynligvis en

del av dem som nu er kommet ind igjen uten saadan hjemmel, allikevel være faldt tilbake inden fristens utløp. Vi faar saaledes noget for lave tilbakefaldsprocenter for de prøveløslatte ved helt at se bort fra dem som bare er kommet ind paa reststraf.

Længere end til de ydergrændser som er beregnet i foranstaaende to tilbakefaldstabeller, kan vi dog ikke komme. Vi maa nøie os med at gaa ut fra at tilbakefaldsprocenterne efter disse undersøkelser i det store og hele taf er mellem 10 og 20 procent lavere for de prøveløslatte end for de endelig løslatte.

Men gjennem denne fastslaaen av det faktiske forhold er det ikke i og for sig avgjort at forskjellen skyldes selve institutet løsladelse paa prøve. Naar vi veier mot hinanden de forskjellige hensyn som er nævnt i det foregaaende, tænker paa den ringe kvalitative forskjjel mellem de to grupper som vi fandt for de løslattes vedkommende og paa den store forskjjel for de tilbakefaldnes, maa det dog være tillatt at dra den slutning, at der er en aarsakssammenheng mellem institutet løsladelsen paa prøve og det ringere tilbakefald blandt de prøveløslatte.

Til yderligere opplysning er i bilag 5 meddelt endel opgaver over tilbakefaldet inden de viktigste aldersgrupper. Opgaverne knytter sig til bilagene 2—4, saaledes at de endelig løslatte med dom paa 6 mdr. og prøveløslattes gjenindsættelse bare paa reststraf ikke er skilt ut.

Av 100 ialt løslatte faldt tilbake:

	Løslatt endelig	Løslatt paa prøve	Tilsammen
Under 21 aar	61	51	55
21—24 aar.....	62	50	55
25—29 aar.....	49	37	42
30 aar og derover	56	46	49
Ialt (jfr. foran s. 21)	57	46	50

Vi har tidligere fundet at maatte gaa ut fra at der mellem de to grupper for det hele fangetals vedkommende mindst er en forskjel av 11 %. Vi ser her at denne forskjel gaar omtrent uforandret igjen i alle de fire aldersgrupper (fra 10 % til 12 %).

Bilag 6 gir nogen procentberegninger til bilagene 2—4. De er av interesse til belysning av tilbakefaldet inden de to grupper, men er for de to første avsnits vedkommende ikke egnet til jevnføring mellem grupperne. Gjenindsættelse bare paa reststraf findes nemlig som før nævnt bare blandt de prøveløslatte. Og indsættelse paa grund av daarlig forhold bestaar for de endelig løslattes vedkommende i indsættelse paa tvangsarbeide efter politidekret, for de prøveløslattes vedkommende tillike i gjenindsættelse bare paa reststraf.

Opgaverne over tiden for tilbakefaldet kan derimod sammenlignes. De viser at der i saa henseende ikke er nogen nævneværdig forskjel mellem de to grupper.

Reststraf som ikke er avsonet.

Av de 605 fanger som blev løslatt paa prøve, var det 329 eller 54 % som bestod prøven. De hadde tilsammen en reststraf av 2464 maaneder 1 dag (omtrent $205\frac{1}{3}$ aar), som saaledes ikke er avsonet. Blandt de 276 som ikke bestod prøven, var der 15 som blev fritat for at avsone reststraffen, som for dem var tilsammen 148 maaneder 9 dager. Som følge av løsladelsen paa prøve er altsaa 344 av de i de to aar 1902—1904 løslatte mandsfanger blit fritat for en straffetid paa tilsammen 2612 maaneder 10 dager ($217\frac{2}{3}$ aar). Dette er gjennemsnittlig vel $7\frac{1}{2}$ maaned paa hver fange.

Nærmere opplysninger om den reststraf som ikke er avsonet, findes for de 344 fanger i bilag 7. Ved gjennemsnittsberegningerne er en maaned regnet til 30 dager. Da den før nævnte livstidsfanges reststraf ikke kan beregnes, men jeg heller ikke har kunnet se ganske bort fra ham, har jeg som reststraf regnet den tid han hadde igjen til 20 aars straffetid.

Det var nemlig før indførelsen av løsladelse paa prøve almindelig at livstidsfanger blev løslatt endelig efter at ha avsonet omkring 20 aar.

Jeg henviser til opgaverne i bilag 7. De trænger ikke nærmere forklaring. Jeg skal her bare peke paa at ved hjælp av løsladelsen paa prøve har i de omhandlede to aar 51 mænd under 21 aar faat sin straffetid forkortet med omtrent $3\frac{1}{2}$ maaned hver, 141 mænd i alderen 21—29 aar med omtrent $6\frac{1}{2}$ maaned hver og 152 mænd som var 30 aar og derover med omtrent 10 maaneder hver.

Da de som har bestaaet prøven, maa forutsættes for den aller væsentligste del at være folk som senere ikke vender tilbage til forbryderbanen, finder jeg det unødvendig at gjøre nærmere rede for hvilken vinding denne forkortelse av straffetiden betegner for den løslatte selv, for hans familie og for samfundet i det hele. Heller ikke skal jeg gaa nærmere ind paa dens indflydelse paa fængselsutgifterne og paa landsfængslernes fangetal. Jeg skal alene nævne at den — naar vi gaar ut fra gjennemsnittsutgifterne i landsfængslerne for mænd i 19⁰³/₀₄ har spart staten for omtrent kr. 27.000,00 bare i Utgifter til kost til de omhandlede 344 fanger, og at løsladelsen paa prøve er en meget væsentlig aarsak til de senere aars lave fangetal i landsfængslerne.

Efter det som er utviklet i de foregaaende avsnit, mener jeg at maatte tillægge løsladelsen paa prøve en heldig indflydelse paa fangernes tilbakefald. Selv om saa ikke hadde være tilfældet, er den foran omhandlede forkortelse av straffetiden for de mange som bestaar prøven, en saa stor fordel at den alene er nok til at sikre løsladelsen paa prøve en betydningsfuld plads i straffuldbyrdelsens tjeneste.

Bilag 1. Løslatte fanger.

1 april 1902—31 mars 1904.

	Antal løslatte	Av dem var			
		Under 21 aar	21—24 aar	25—29 aar	30 aar og derover
A. Løslatt ialt	966	168	201	200	397
I. ikke tidligere straffet	183	36	25	41	81
a) løslatt efter straf for tyveri	45	17	10	11	7
b) løslatt efter straf for anden forbrydelse	138	19	15	30	74
II. tidligere straffet	783	132	176	159	316
a) løslatt efter straf for tyveri	677	123	154	140	260
b) løslatt efter straf for anden forbrydelse	106	9	22	19	56
B. Løslatt endelig.....	361	70	86	79	126
I. ikke tidligere straffet	46	9	8	11	18
a) løslatt efter straf for tyveri	15	5	7	2	1
b) løslatt efter straf for anden forbrydelse	31	4	1	9	17
II. tidligere straffet	315	61	78	68	108
a) løslatt efter straf for tyveri	278	56	69	63	90
b) løslatt efter straf for anden forbrydelse	37	5	9	5	18
C. Løslatt paa prøve	605	98	115	121	271
I. ikke tidligere straffet.....	137	27	17	30	63
a) løslatt efter straf for tyveri	30	12	3	9	6
b) løslatt efter straf for anden forbrydelse	107	15	14	21	57
II. tidligere straffet	468	71	98	91	208
a) løslatt efter straf for tyveri	399	67	85	77	170
b) løslatt efter straf for anden forbrydelse	69	4	13	14	38

Bilag 2. Tilbakefald blandt det hele antal løslatte.

	Løslatt endelig			Løslatt paa prøve			Løslatt ialt		
	efter straf for		tilsammen	efter straf for		tilsammen	efter straf for		tilsammen
	tyveri	anden for- brydelse		tyveri	anden for- brydelse		tyveri	anden for- brydelse	
Antal løslatte	293	68	361	429	176	605	722	244	966
Av dem: faldt ikke tilbage inden 3 aar (eller prøvetidens utløp).....	105	50	155	185	144	329	290	194	484
faldt tilbage inden 3 aar (eller prøvetidens utløp).....	188	18	206	244	32	276	432	50	482
Av dem som faldt tilbage kom ind:									
paa fængselsstraf (under 6 mdr.)	20	5	25	25	12	37	45	17	62
paa strafarbeide (og fængsel i 6 mdr. eller mere)....	121	10	131	123	14	137	244	24	268
paa tvangsarbeide	47	3	50	30	1	31	77	4	81
bare paa reststraf				66	5	71	66	5	71
paa grund av daarlig forhold (uten dom, 2: tvangsarbeide efter politidekret og bare paa reststraf).....	40	3	43	88	6	94	128	9	137
efter ny dom for samme forbrydelse som ved forrige indsættelse	118	9	127	130	12	142	248	21	269
efter ny dom for anden forbr. end ved forr. indsættelse	30	6	36	26	14	40	56	20	76
inden en tid av 3 mdr. eller mindre.....	46	4	50	51	2	53	97	6	103
over 3 mdr. til 1 aar	78	5	83	118	8	126	196	13	209
- 1 aar - 2 -	43	4	47	55	13	68	98	17	115
- 2 - - 3 -	21	5	26	19	9	28	40	14	54
- 3 -				1	—	1	1	—	1

Bilag 4. Tilbakefald blandt de tidligere straffede.

	Løslatt endelig			Løslatt paa prøve			Løslatt ialt		
	efter straf for		tilsammen	efter straf for		tilsammen	efter straf for		tilsammen
	tyveri	anden for- brydelse		tyveri	anden for- brydelse		tyveri	anden for- brydelse	
Antal løslatte	278	37	315	399	69	468	677	106	783
Av dem: faldt ikke tilbake inden 3 aar (eller prøvetidens utløp).....	93	22	115	164	44	208	257	66	323
faldt tilbake inden 3 aar (ell. prøvetidens utløp) ..	185	15	200	235	25	260	420	40	460
Av dem som faldt tilbake kom ind:									
paa fængselsstraf (under 6 mdr.)	20	3	23	22	10	32	42	13	55
paa strafarbeide (og fængsel i 6 mdr. eller mere) ...	118	9	127	119	10	129	237	19	256
paa tvangsarbeide	47	3	50	30	1	31	77	4	81
bare paa reststraf				64	4	68	64	4	68
paa grund av daarlig forhold (uten dom, o: tvangsarbeide efter politidekret og bare paa reststraf).....	40	3	43	86	5	91	126	8	134
efter ny dom for samme forbrydelse som ved forrige indsættelse	116	7	123	125	11	136	241	18	259
efter ny dom for anden forbrydelse end ved forrige indsættelse	29	5	34	24	9	33	53	14	67
inden en tid av 3 mdr. eller mindre	46	4	50	50	2	52	96	6	102
over 3 mdr. til 1 aar.....	77	4	81	116	6	122	193	10	203
- 1 aar - 2 -	41	4	45	52	10	62	93	14	107
- 2 - - 3 -	21	3	24	16	7	23	37	10	47
- 3 -				1	—	1	1	—	1

Bilag 5. Tilbakefald. Alder.

	Løslatt endelig		Løslatt paa prøve		Tilsammen	
	Antal		Antal		Antal	
	løslatte	tilbakefaldne	løslatte	tilbakefaldne	løslatte	tilbakefaldne
A. Løslatt ialt.....	361	206	605	276	966	482
Av dem var:						
Under 21 aar	70	43	98	50	168	93
21—24 aar	86	53	115	57	201	110
25—29 aar	79	39	121	45	200	84
30 aar og derover	126	71	271	124	397	195
B. Tidligere ustraffet.....	46	6	137	16	183	22
Av dem var:						
Under 21 aar	9	1	27	10	36	11
21—24 aar	8	2	17	1	25	3
25—29 aar	11	1	30	1	41	2
30 aar og derover	18	2	63	4	81	6
C. Tidligere straffet	315	200	468	260	783	460
Av dem var:						
Under 21 aar	61	42	71	40	132	82
21—24 aar	78	51	98	56	176	107
25—29 aar	68	38	91	44	159	82
30 aar og derover	108	69	208	120	316	189

Bilag 6. Tilbakefald. Nogen procentberegninger.

	Tilbakefald blandt det hele antal løslatte (jfr. bilag 2)			Tilbakefald blandt de tidligere straffede (jfr. bilag 4)		
	Løslatt			Løslatt		
	endelig	paa prøve	ialt	endelig	paa prøve	ialt
Av 100 som faldt tilbake kom ind paa fængselsstraf (under 6 mdr.)	12	13	13	12	12	12
paa strafarbeide (og fængsel i 6 mdr. eller mere)	64	50	55	63	50	55
paa tvangsarbeide	24	11	17	25	12	18
bare paa reststraf	—	26	15	—	26	15
ialt	100	100	100	100	100	100
paa grund av daarlig forhold. efter ny dom for samme for- brydelse som ved forrige indsættelse	21	34	28	22	35	29
efter ny dom for anden for- brydelse end ved forrige indsættelse	62	51	56	61	52	56
efter ny dom for anden for- brydelse end ved forrige indsættelse	17	15	16	17	13	15
ialt	100	100	100	100	100	100
inden en tid av 3 mdr. ² eller mindre	24	19	22	25	20	22
over 3 mdr. til 1 aar	40	46	43	40	47	44
- 1 aar - 2 -	23	25	24	23	24	24
- 2 - - 3 -	13	10	11	12	9	10
- 3 -	—	—	—	—	—	—
ialt	100	100	100	100	100	100

Bilag 7. Reststraf som ikke er avsonet.

	Ialt				Tidligere ustraffet				Tidligere straffet			
	Fanger som ikke har avsonet reststraf				Fanger som ikke har avsonet reststraf				Fanger som ikke har avsonet reststraf			
	Straffetid som ikke er avsonet				Straffetid som ikke er avsonet				Straffetid som ikke er avsonet			
	Ialt		Gjennemsnittlig pr. fange		Ialt		Gjennemsnittlig pr. fange		Ialt		Gjennemsnittlig pr. fange	
Mdr.	Dgr.	Mdr.	Dgr.	Mdr.	Dgr.	Mdr.	Dgr.	Mdr.	Dgr.	Mdr.	Dgr.	
Løslatt efter straf for tyveri:												
Under 21 aar	37	126	6	3 12	6	16	»	2 20	31	110	6	3 17
21—24 aar	39	226	11	5 24	3	16	9	5 13	36	210	2	5 25
25—29 aar	50	310	3	6 6	8	36	8	4 16	42	273	25	6 16
30 aar og derover . . .	72	669	28	9 9	5	10	7	2 1	67	659	21	9 25
Tilsammen . .	198	1332	18	6 22	22	78	24	3 17	176	1253	24	7 4
Løslatt efter straf for anden forbrydelse:												
Under 21 aar	14	48	13	3 14	12	43	26	3 20	2	4	17	2 9
21—24 aar	21	178	25	8 15	13	71	28	5 16	8	106	27	13 11
25—29 aar	31	211	1	6 24	21	172	17	8 7	10	38	14	3 25
30 aar og derover . . .	80	841	13	10 16	54	562	20	10 13	26	278	23	10 22
Tilsammen . .	146	1279	22	8 23	100	851	1	8 15	46	428	21	9 10
Løslatt ialt:												
Under 21 aar	51	174	19	3 13	18	59	26	3 10	33	114	23	3 14
21—24 aar	60	405	6	6 23	16	88	7	5 15	44	316	29	7 6
25—29 aar	81	521	4	6 13	29	208	25	7 6	52	312	9	6 0
30 aar og derover . . .	152	1511	11	9 28	59	572	27	9 20	93	938	14	10 3
Tilsammen . .	344	2612	10	7 18	122	929	25	7 19	222	1682	15	7 17